

Program Stronnictwa Konstytucyjno-Katolickiego na Litwę i Białoruś¹

Edward von Ropp

Zostaliśmy nagle z zupełnej beczynności politycznej powołani do życia parlamentarnego razem z całym ogromem państwa Rosyjskiego, wobec którego jesteśmy tylko częstką stosunkowo niewielką. Mamy jednak zupełnie inną przeszłość, inny ustrój wewnętrzny, inne są u nas narodowości i inna w znacznej większości religia. Wszystkie te odrębności nasze były przez długie lata nieprzyznawane i prześladowane. Zdawałoby się, że wskutek tego między nami powinna była się zawiązać jedność, nastąpić serdeczne zbliżenie, i że powinniśmy się wzajemnie popierać bez różnicy stanu i narodowości, żeby w nowym życiu, które się dla nas otwiera, stanowić jednolitą potęgę, z którą nawet ogrom państwa musiałby się liczyć. Niestety! Długie uśpienie, brak wzajemnej łączni, a w ostatnim czasie siły nam wszystkim wrogie, zamiast wyrobić w nas jedność, wyrobiły – a teraz na gwałt rozdmuchują – różnice stanowe, narodowościowe i różnice poglądów politycznych, przez co siły nasze, niezbyt mocne same przez się, jeszcze więcej rozbijają. Wskutek tego grozi niebezpieczeństwo, że do wyborów i do pracy, zamiast tworzyć jedną potężną partję, któraby mogła wywalczyć, co nam dla rozwoju i dobrobytu naszego potrzebne, staniemy podzieleni na różne odłamy, a co za tem idzie, bez żadnej siły wobec ogromu Rosyi i bezbronne wydani na reglamentacje nam obce i do naszych potrzeb nie zastosowane.

Ażeby więc temu zapobiedz, koniecznie musimy się skupić i wynaleść wspólny grunt, na którym jak największa część narodowości i jednostek kraj nasz zamieszkujących mogłaby się porozumieć, aby w jedności i miłości – jedni drugich nie krzywdząc, ale popierając – razem się bronić, pracować i wywalczyć sobie trwałe podstawy do prawidłowego umysłowego, materjalnego i narodowego rozwoju.

¹ Друкецця паводле: Ropp, Edward (1906). *Program Stronnictwa Konstytucyjno-Katolickiego na Litwę i Białoruś*. Wilno: Drukarnia Edmunda Nowickiego.

Wszyscy prawie Polacy i Litwini i wielka część Białorusinów kraj nasz zamieszkujących są katolikami. To też wiara, obok wspólnej przeszłości dziejowej, jest najsilniejszą i najskuteczniejszą łącznią naszą. Gdy bowiem spojrzemy w niedawną przeszłość, nie możemy nie zauważyć, że właśnie ta ukochana przez ogromną większość, nasza wiara katolicka, była głównym powodem ucisku i prześladowania. Odbierano nam kościoły nasze, zamykano klasztory, znoszono zakony, krępowano duchowieństwo, nie dawano katolickiej oświaty i szkoły, – a nawet językowe prześladowanie słabło, gdy nie było razem prześladowaniem wiary – jak tego dowodzi fakt że lutrom i kalwinom pozwalano uczyć się po litewsku i łotewsku, żydom po żydowsku, a tylko katolikom odmawiano wszystkiego. A więc i na przyszłość wynika poniekąd konieczność łączenia się na gruncie tej prześladowanej dotychczas religii, której broniliśmy razem przez tak długie lata.

Nowe, z mocy Manifestu 17 października dane nam *prawa*, nałożyły na całe społeczeństwo nasze *obowiązki*. My – Katolicy możemy je określić, na gruncie chrześcijańskim, jako obowiązek wzajemnej miłości i uwzględnienia praw wszystkich warstw społecznych, przez wyświecenie potrzeb ogół nasz dotyczących, i jako obowiązek bronięcia tych praw i potrzeb drogą utworzoną nam przez nowe prawa, a zatem, przede wszystkim przez rozumne użycie prawa wyboru prawyborców, wyborców i posłów do przyszłej Dumy Państwowej.

Gdy w stosunki nasze wnikiemy w świetle wzajemnej miłości i uwzględnienia praw pojedynczych warstw ludności, to się przekonamy, że na gruncie katolickim nietylko możemy domagać się naprawienia krzywd poniesionych przez kościół i szkołę, ale możemy wszystkie potrzeby nasze określić i zaspokojenia ich poszukiwać. Możemy nadto połączyć wszystkie stany i narodowości do wspólnego działania i walki, – możemy nawet znaleźć – bo na gruncie prawdy i sprawiedliwości stoimy – sprzymierzeńców w ludziach dobrze myślących, choć obcych nam pod względem narodowym i wyznaniowym, a takim sposobem stworzyć siłę, która mocno zaważy na losach i dalszym kierunku wewnętrznego rozwoju Państwa. Lud nasz, który chętnie będzie wybierał na posłów dobrych katolików, powinien wiedzieć, że znajdzie w nich pewnych i prawdziwie godnych przedstawicieli, gotowych do bronięcia wszystkich praw i potrzeb jego. Katolicy przedstawiciele nie teoretycznie, ale praktycznie zastosowywać powinni wymagania do prawdziwych a naglących potrzeb naszych krajowych – zarazem odnosząc się sprawiedliwie do zagadnień ogólnopństwowych, ponieważ cechą Stronnictwa Katolickiego musi być zastosowanie bezwzględnej sprawiedliwości względem wszystkich – niezależnie od narodowości, wiary i stanowiska.

* * *

Wkrótkich słowach trzeba nam wyrazić, czego żądamy, czego się domagać i bronić będziemy w kwestjach zarządu i stosunków kościelnych, w zakresie szkolnictwa, stosunków rolnych, pracy fabrycznej i zawodowej, a wreszcie w kwestjach urzędzeń ogólnopństwowych, zabezpieczających potrzeby nasze.

Zaczynając od najbardziej drażliwych i palących dziś kwestji – oświadczamy, że

1. W sprawach szkolnych

stronnictwo konstytucyjno-katolickie domagać się będzie:

a) bezpłatnej szkoły ludowej w języku ojczystym z obowiązkową nauką religii, z uwzględnieniem języka państwowego, z nauczycielami naszej narodowości i wiary z rozdziałem szkół chrześcijańskich od niechrześcijańskich i z godnym stanowiskiem w szkole kapłanów naszych;

b) zniesienia wszelkich przeszkód przy zakładaniu szkół przez osoby prywatne, gminy, miasta, stowarzyszenia świeckie i zakonne, z nauczycielami własnymi, – pozostawiając państwu tylko prawo kontroli naukowych rezultatów szkoły pod dozorem wybranych przedstawicieli miejscowej ludności;

c) łączności pomiędzy różnymi rodzajami szkół z prawem dla każdego, mającego odpowiednią wiedzę, wstępowania do każdej szkoły i przechodzenia, według stopnia swojej wiedzy, od jednego stopnia szkoły do drugiego (naprz. szkoła gminna, miastowa, gimnazjum albo realna szkoła, uniwersytet lub też politechnika);

d) powiększenia liczby szkół średnich i wyższych stosownie do potrzeb ludności, możliwie z wykładowym językiem miejscowym, z uwzględnieniem wyznania młodzieży uczącej się i dozorem ze strony społeczeństwa i władzy duchownej, aby w nich nie były sztucznie podkopywane zasady wiary i moralności, ani też krzewiona nienawiść wyznaniowa i plemienna;

e) oddania wszystkich szkół niższych i średnich pod zarząd miejscowych samorządów;

f) zakładania, w miarę potrzeby, zależnych od tychże samorządów szkół zawodowych we wszystkich kierunkach.

* * *

2. Sprawy agrarne.

Stronnictwo konstytucyjno-katolickie – przy zachowaniu zasadniczych praw własności – domagać się będzie:

a) wszelkich ułatwień celem rozszerzenia własności mniejszej bez wyzysku nabywców i z szerokim a łatwym zastosowaniem finansowej pomocy państwowej na możliwie korzystnych dla nabywających warunkach;

Uwaga. Ułatwienia te dla drobnych właścicieli wiejskich powinny być najpierw stosowane do tych, którzy równocześnie zgodzą się na skomasowanie sznurowej własności i zakładanie folwarcznej gospodarki, czyli rozkolonizowanie.

b) roztrzygania spraw między własnością mniejszą a większą przez mieszane sądy rozjemcze, do którychby weszła z wyboru równa liczba włościan i większych właścicieli;

c) uregulowania praw i obowiązków dzierżawców w celu ułatwienia zgodnego stosunku dzierżawcy do właściciela;

d) zabezpieczenia lasów od niszczycielskiego gospodarstwa;

e) przy eksploatacji leśnej, uwzględnienia – zabezpieczonego przez prawo – potrzeb miejscowej ludności, nie wyłączając, w razie potrzeby, sprawdzonej przez miejscowe przedstawicielstwo, wykupu potrzebnych dla miejscowego ludu obszarów leśnych;

f) aby kolonizacja włościan na gruntach rządowych, gabinetowych, udzielnich i dawniejszych kościelnych, a gdzie zajdzie tego potrzeba, skonstatowana przez przedstawicielstwo miejscowe, nawet na gruntach prywatnych znalazła najdalej idącą pomoc państwową;

g) aby prawa, tyżące się najmu robotników, czyli parobków wiejskich, ich mieszkań, ordynarji, płacy, liczby godzin pracy letniej i zimowej, płacy za pracę nadterminową i ścisłej wolności od pracy i wypłat w dnie niedzielne i świąteczne były rozpatrzone i do potrzeb miejscowych zastosowane;

Uwaga. Dozór nad należytem spełnieniem tych praw powinien być wykonywany przez wybranych przez obie strony inspektorów.

h) państwowego zabezpieczenia robotników wiejskich na starość i niezdolność do pracy.

* * *

3. Sprawy fabryczne i zawodowe.

W dziedzinie spraw fabrycznych i zawodowych stronnictwo konstytucyjno-katolickie domagać się będzie:

- a) swobody w zakładaniu związków i urządzaniu wieców, z równoczesną obroną przed wszelkim gwałtem;
- b) prawa do strajków z obroną wolności osobistej i obowiązkiem rozpatrywaniem rozjemczem powodów strajkowych przez sądy wybrane wspólnie przez robotników i pracodawców;
- c) inspekcji stosunków roboczych przez osoby wybrane przez strony obie, w równej ilości robotników i pracodawców;
- d) o ile możności i w miarę możności, wprowadzenia 8-godzinnej pracy i ograniczenia pracy nocnej;
- e) obrony kobiet pracujących od wycisku, nadmiernej pracy i wszelkiej niemoralności;
- f) obrony pracujących przy pracach niebezpiecznych i dla zdrowia szkodliwych;
- g) opieki nad pracą nieletnich i zabronienia pracy dzieci do lat 14;
- h) zabezpieczenia na koszt pracodawcy robotników od choroby, kalectwa i skutków pracy zdrowiu szkodliwej;
- i) państwowego zabezpieczenia robotników wszelkich zawodów na starość i niezdolność do pracy;
- k) odpowiedzialności karnej za niespełnienie albo tendencyjne tłómaczenie prawodawstwa tyżącego się obrony robotników;
- l) pomocy prawnej i pieniężnej państwa dla przywrócenia dawnych i ustanowienia wszelkich nowych rzemieślniczych związków zawodowych (przy zakładaniu szkół, przytułków, domów wdów i sierot itd.)

* * *

4. Stosunki kościelne.

W sprawie zarządu i stosunków kościelnych stronnictwo konstytucyjno-katolickie domagać się będzie:

- a) naprawy wszelkich krzywd kościołowi w kraju naszym wyrządzonych, a zatem wskrzeszenia dyecezyj skasowanych, zwrotu zabranych lub zamkniętych kościołów, – a gdzie to się okaże niemożliwym, całkowitego wynagrodzenia za wyrządzone krzywdy;
- b) zwrotu zabranych nadziałów kościołów skasowanych po zawarciu konkordatu, albo wynagrodzenia za nie. Zwrotu do swobodnego rozporządzenia władzy biskupiej kapitałów, znajdujących się niby w administracji Kollegjum;
- c) zniesienia tego Kollegjum;

d) wolnego kształcenia księży, dowolnej liczby kleryków w seminarjach, niezależności władzy biskupiej przy назначaniu księży na posady;

e) oswobodzenia ludności katolickiej od podatków na rzecz duchowieństwa prawosławnego;

f) materialnego zabezpieczenia duchowieństwa niezależnie od niestałych dochodów kościelnych;

g) swobodnego stosunku ze Stolicą świętą, obioru biskupów według prawa kościelnego, organizacji konsystorza bez urzędów świeckich na mocy praw kościelnych;

h) swobodnego osiedlania się wszelkich zgromadzeń religijnych, zakonów, bractw i t. p. na zasadach ogólnych ustaw o związkach;

i) wolnego nauczania religii św., zupełnej i prawdziwej swobody wyznań, swobody układów wyznaniowych przedślubnych i ich prawomocności;

k) swobody władzy biskupiej w zakładaniu parafij, w budowaniu kościołów parafjalnych, filjalnych i kaplic, w zwoływaniu synodów djecezalnych i prowincjonalnych oraz zrównania kalendarzy;

l) prawomocności dekretów sądów duchownych w sprawach małżeńskich, małżeńskiej niemoralności i przestępstw kapłanów przeciw obowiązkom ich stanu i ogólnej moralności i obyczajowości.

* * *

5. Sprawy ogólnopństwowe.

Stronnictwo konstytucyjno-katolickie w celu utrwalenia i zabezpieczenia wszystkich wymienionych postulatów swoich, wobec przyznanej przez Manifest 17 października równości przed prawem wszystkich obywateli, domagać się będzie, aby wszelkie istniejące służbowe, cywilne i polityczne różnice praw narodowościowych, i wyznaniowych były natychmiast skasowane, i żeby do organicznych praw państwa włączono:

a) prawdziwą swobodę wyznania i nauczania, nabożeństwa prywatnego i publicznego, o ile nie wkracza w dziedzinę ogólnego prawa karnego;

b) swobodę słowa i druku, ze skasowaniem cenzury prewencyjnej i z ustanowieniem wyraźnych norm odpowiedzialności karnej;

c) nienaruszalność osoby i mieszkania przez wszelką władzę, za wyjątkiem sądowej, ze ścisłym ustanowieniem czasu dla wrócenia swobody albo oddania pod sąd; nienaruszalność korespondencji prywatnej; ustanowienie sądów ogólnych bez wyjątków i obronę urzędowo-zawodową przy śledztwie;

d) ustanowienie samorządnej gminy wszechstanowej i całkowite oswobodzenie włościan, ich osoby i własności, od krępującej opieki państwowej i od wszelkich reglamentacyj;

e) swobodę zebrań publicznych pod opieką wybranych przez społeczeństwo dozorców porządku i obronę – w razie wymagania ze strony urządzających zebranie – przed wtargnięciem żywołów obcych i przeszkadzających prawidłowym rozprawom;

f) swobodę tworzenia związków, stowarzyszeń świeckich i zakonnych bez uprzedniego pozwolenia na nie – tak, aby dla otrzymania prawa osoby prawnej wystarczało publiczne zarejestrowanie;

Na mocy takiego organicznego prawa państwowego

1) wszystkie narodowości zamieszkujące państwo powinny mieć równe prawa cywilne i polityczne, a zatem pełne prawo używania swego języka w życiu publicznym, prawo zakładania szkół, stowarzyszeń i instytucyj dla utrzymania i rozwijania języka swego, literatury i swojskiej kultury.

Uwaga. Stronnictwo przyznaje, że język rosyjski, jako państwowy, zostaje językiem rządów centralnych, armii, floty i może być używany narówni z językami miejscowymi;

2) określenie języka w rządach miejscowych powinno zależeć od decyzji miejscowego samorządu;

3) mieszkańcomi każdej miejscowości powinna być dana możliwość otrzymania nauki początkowej – a o ile to się da w miejscowych warunkach skutecznie – i średniej w języku własnym. Egzamin, dający prawo służby, tylko z języka rosyjskiego powinny być zdawane w tym języku, – z reszty zaś przedmiotów powinno być dozwolone zdawanie egzaminów w językach rodzinnych;

4) przy odbywaniu wojskowości pułki powinny być tworzone z ludzi pochodzących z jednych miejsc, wedle możliwości, jednowyznaniowe, ze sprawiedliwym uwzględnieniem obsługi duchowej;

5) wojskowość odbywać się powinna na miejscu, – potrzeby zaś odległych miejscowości powinny być zaspakajane przez wszystkie części państwa proporcjonalnie do ilości mieszkańców;

6) Państwo powinno rozwinąć jak najszerszy samorząd lokalny, przyczem granice terytorjów samorządnych, czyli okręgi prowincjonalne, powinny się określać stosownie do woli ludności, według granic narodowych i wspólnych zwyczajów i potrzeb społecznych, ekonomicznych i religijno-moralnych;

7) Państwo pod zwierzchnictwem konstytucyjnego. Cesarza rządzić się powinno przez zgromadzenie (Parlament) wybrane na zasadzie

powszechnego, równego, bezpośredniego, tajnego i obowiązkowego głosowania, gwarantującego prawa mniejszości;

8) ponieważ rządy państwa mają być w ręku przedstawicielstwa, zatem wyższa władza wykonawcza, mianowicie ministrowie, powinni być odpowiedzialni przed tym przedstawicielstwem, niższe zaś władze wykonawcze przed zwyczajnymi sądami;

9) wszystkie instytucje samorządu krajowego powinny być obrane za pomocą głosowania ogólnego, równego, bezpośredniego, tajnego, obowiązkowego na podstawie proporcjonalnego przedstawicielstwa, dla obrony mniejszości;

10) od samorządnych gmin wszechstanowych zależą ich urzędnicy – jako to: starszyzna, pisarze etc., również nauczyciele ludowi. Wykład religii może być prowadzony tylko przez nauczycieli uznanych przez odnośne władze duchowne;

11) przedstawicielami administracji miejscowej powinny być osoby na terytorjum samorządowym zamieszkałe, tego wyznania i narodowości, która tam stanowi większość albo ma ważne znaczenie;

12) samorządy miejscowe powinny mieć w zawiadywaniu swoim oświatę, zdrowie, policję, drogi i inspekcję robót fabrycznych i rolnych, sprawy agrarne – jednym słowem cały zarząd, za wyjątkiem armii, floty, finansów, kolei ogólnopństwowych, poczt i telegrafów;

13) z dochodów państwowych powinna być naznaczona prawnie-odpowiednia część dla załatwienia spraw samorządów krajowych, i przez prawo ogólne powinno być określone prawo samoopodatkowania krajowych samorządów;

14) przedstawiciele centralnej władzy państwowej powinni mieć tylko prawo dozoru nad prawomiernem postępowaniem samorządów. W razie sporów – rozstrzygnięcie zależeć powinno od sądów;

15) centralne przedstawicielstwo prawodawcze powinno uregulować autonomję Królestwa Polskiego i inne autonomje krajowe w granicach, jak wyżej wspomniano, zastosowanych do woli większości mieszkańców;

16) sądownictwa powinny być zupełnie niezależne, nie podlegające przemieszczaniom, awansom, nagrodom, same się dopełniające, dobrze uposażone i złożone z ludzi znających języki i obyczaje poszczególnych okręgów. Niższy stopień sądownictwa powinien być wybieralny;

17) finanse państwowe powinny być oparte na opodatkowaniu dochodów prostym, z uwzględnieniem i ulżeniem klasom mniej posiadającym, i progressywnym obciążeniem większych dochodów,

spadków i kapitałów martwych. Równocześnie podatki pośrednie na przedmioty niezbędnego użytku muszą być zniesione;

18) cła powinny być obliczane tak, aby pomagać miejscowemu rozwojowi rolnictwa i wyrobów mających dane do rozwoju w pojedynczych miejscowościach;

19) kapitały kas oszczędnościowych powinny być obracane na rozwój taniego drobnego kredytu, a przede wszystkim na tworzenie kas, mających za cel oswobodzenia drobnej własności ziemskiej od wyzysku lichwiarskiego, na różne meljoracje i pomoc stowarzyszeniom zawodowym.

* * *

Organizacja i czynność natychmiastowa.

A. W Wilnie tworzy się Komitet Centralny złożony z 7 osób – w ich liczbie przynajmniej jeden ksiądz, za zgodą Biskupa. Komitet wybiera się na rok jeden przez delegatów komitetów lokalnych przed zebraniem się dorocznego wieceu centralnego i stale zawiaduje sprawami Stronnictwa.

W zakres jego działalności wchodzi:

- 1) zwoływanie i organizacja wieców ogólnych;
- 2) utrzymywanie stosunków i kierownictwo zarządów lokalnych, ruchu przedwyborczego, udzielanie wskazówek co do potrzebnej w różnych miejscach działalności, informacje prawne i obrona prasowa;
- 3) organizowanie, albo aprobatą już tworzących się, zarządów lokalnych;
- 4) ułożenie listy kandydatów na posłów do Dumy Państwowej;
- 5) wskazywanie, w razie potrzeby, kandydatów na posłów do samorządów miejscowych wyższych kategorii, t. j. powiatowych i gubernjalnych;
- 6) prowadzenie kasy Stronnictwa;
- 7) opublikowanie w czasopismach Stronnictwa potrzebnych odezw, sprawozdań, sprostowań i t. p.

B. W różnych punktach kraju, przynajmniej w każdym powiecie tworzą się komitety lokalne, złożone z dowolnej liczby członków, z których przynajmniej jeden powinien być duchownym, zatwierdzonym przez Biskupa.

W zakres ich działalności wchodzi:

- 1) zwoływanie i kierunek wieców miejscowych;
- 2) kierowanie ruchem przedwyborczym;
- 3) upatrzenie i wskazanie zarządowi centralnemu kandydatów zdalnych na posłów do Dumy i do innych organów samorządowych;
- 4) rekomendowanie pojedynczym gminom osób zdalnych do posad gminnych i nauczycielskich;

5) informowanie Komitetu Centralnego o potrzebach miejscowych;
6) organizowanie w pojedynczych miejscowościach instytucji i urzędów społecznych i kulturalnych, jakoto: bibliotek, stowarzyszeń i związków zawodowych, stowarzyszenia „Jedność”, „Spójnia”, kas Raiffeisenowskich lub innych i t. p.;

7) prowadzenie rachunkowości oddziałów lokalnych Stronnictwa;

8) informowanie Komitetu Centralnego o wiadomościach wymagających rozpowszechnienia w czasopismach Stronnictwa i o wszystkich sprawach miejscowych, mogących z jakiegokolwiek względu obchodzić Stronnictwo.

C. Wiece.

1) Wiece ogólne zwołują się, wedle potrzeby, przynajmniej raz do roku.

2) Przewodniczenie należy do prezesa Komitetu Centralnego; do pomocy zaś jemu wiec wybiera jednego lub kilku wice-prezesów.

3) Komitety przed zwołaniem wieców powinny wypracować tematy obrad i upatrzeć odpowiednich ludzi dla odczytów i wyjaśnień.

4) Każdy członek Stronnictwa ma prawo podawać tematy do obrad wiecowych na miesiąc przed zebraniem wiecu. Komitet ma prawo odmowy umotywowanej. Na wiecu tematy nowe mogą być dopuszczone jedynie w razie jednomyślnej uchwały Komitetu. Tematy wiecowe i porządek obrad musi być w pismach Stronnictwa ogłoszony na dwa tygodnie przed zwołaniem wiecu.

5) Na wiec mają wstęp członkowie Stronnictwa i inne osoby, jeżeli są imiennie przez członków wprowadzone. Osoby obce mają prawo zabierać głos tylko na mocy jednomyślnego postanowienia prezydium.

6) Wiece lokalne zwołują się, według potrzeb, co trzy miesiące lub częściej, – jednak nie częściej, jak z przerwą dwutygodniową pod przewodnictwem komitetu lokalnego i stosują te same prawidła, co wiece centralne czyli ogólne, tylko ze skróceniem oznaczonych w punkcie 4 terminów na dwa tygodnie i tydzień.

7) O wiecach spisują się protokoły i publikują się w czasopismach Stronnictwa.

8) W pojedynczych parafjach zwołują się wiecyki parafjalne przez członka komitetu lokalnego albo miejscowego proboszcza, lub wyznaczonego przez komitet lokalny członka dla omówienia spraw społecznych miejscowych i informacji politycznej – nie częściej, jak co tydzień, w dniu według uznania.

D. Środki.

1) Dobrowolne datki na korzyść Stronnictwa.

2) 2 rb. rocznie na prawo otrzymania zawiadomień Stronnictwa w formie jednego z tygodników, wydawanych pod kierunkiem tegoż Stronnictwa.

3) Za wstęp na wiece ogólne płaci się po 50 kop.; na wiece lokalne po 25 kop.; na wiecyki parafjalne wstęp bezpłatny.

4) Wiece wybierają na rok po trzech członków do komisji rewizyjnej dla sprawdzania rachunkowości Stronnictwa.

Organami stronnictwa konstytucyjno-katolickiego są wychodzące od roku 1906 w Wilnie demokratyczno-katolickie codzienne „Nowiny Wileńskie” i tygodniki: „Przyjaciel Ludu” i „Towarzysz Pracy”.

E. Czynność natychmiastowa.

1) Utworzenie biura organizacyjnego.

2) Zwołanie wiecu ogólnego i utworzenie komitetów lokalnych.

3) Zwoływanie wieców lokalnych i wiecyków parafjalnych dla wyjaśnienia nowych praw i obowiązków, dla obmyślenia spokojnego i prawnego sposobu natychmiastowego działania w kwestjach samorządu miejscowego, szkół, wyborów i wszystkich palących zagadnień chwili obecnej.

4) Wchodzenie w potrzeby materialne ludności, organizacyj katolickich, stowarzyszeń zawodowych, wzajemnej pomocy, kas i t. p.

5) Wyszukiwanie osób pewnych co do poglądów, przykładowych co do życia i umysłowo odpowiednich na kandydatów do różnych miejscowych przedstawicielstw samorządowych i do Dumy Państwowej.

Uwaga. Obecność osób duchownych w komitetach centralnym i lokalnych, spowodowana potrzebą chwili, na przyszłość nie jest obowiązującą.

Inicytor Edward Ropp, Biskup Wileński.

Wybrani członkowie biura organizacyjnego:

Montwiłł Józef, Dyrektor Banku Ziemskiego w Wilnie.

Łopaciński Stanisław, Prezes Towarzystwa Rolniczego Witebskiego.

Ks. Maciejewicz, Kapelan szkół.

Ks. Mironas, Kapelan szkół.

Lachowicz Jan, Witebska N-r 3.

Stefanowski, aptekarz, Wilno, Pohulanka.

Zmitrowicz Józef, Student uniwersytetu.